

Učiteljski Tovariš

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Pomagajmo si sami. — Značilna izvolitev. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Jubilejska samopomoč. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Pomagajmo si sami!

Uvažuje K. Svoboda.

V.

Prihodnje volitve in — mi.

Preden govorim o prihodnjih volitvah, sem primoran pojasniti, koga menim z izrazom „mi“. Čeprav se vzvodi marsikomu takšna pojasnitev nepotrebna, smo vendar žalibog s pripomočjo neke posebne „brumne“ stranke med našim učiteljstvom prispeli do tistega stališča, da mora učitelj še posebej pojasnjevati, do koga se obrača, ako rabi besedo „mi“. Pod pritiskom te žalostne resnice sem torej prisiljen povedati, h kateri stranki se štejem in h kateri stranki se obračam v svojih razmotrivanjih. Učitelj sem, ta je moja stranka, in k stranki slovenskih učiteljev se obračam, to je k vsem tistim, ki še ne zobljejo iz rok visoke vlade, ki še niso prodali svojega naroda in svoje materinščine, ki še niso pozabili vzvišenih stanovskih idej za župniško mizo. Obračam se do vseh, ki se čutijo prave učitelje, ki so prešinjani z zavestjo, da so predestinirani v žreco narodne prosvete, ki so prepričani, da je sreča naroda odvisna od razvoja narodnega šolstva, ki so še vedno pripravljene, stati kot gora v boju za obrambo naših stanovskih pravic in se boriti kot levi v ljutem zapasu svetlobe s temo. Ne obračam se do mladih, katerim prekipeva kri v njihnih telesih, ne obračam se samo do starih, katerim se nagiba v delu osivela glava k mirnemu razmotrivanju. Obračam se do vseh, do vseh vkupe, do učiteljske mase, ki združuje v sebi mlado moč in star razum, zakaj oboje potrebujemo: moč in voditelje. Mladi bodo darovali vse svoje bujne, vse opreke podcenjajoče sile, stari pa bodo tej sili dajali pravec . . .

Vsa moja dosedanja razmotrivanja so bila namenjena tej stranki. Nisem se obračal do svobodomiselnih, ne do „brezbožnih“, ne do „pobožnih“ učiteljev, ker sem strogo prepričan, da je vera in pobožnost popolnoma zasebna zadeva, ki nima vpliva in ki ne sme imeti vpliva na naše združenje in razdruženje. In ako kdo radi brezbožnosti svojih tovarišev iste zapušča in pomaga zatiralcem šolstva, tedaj smemo takšen stvor tudi razkrinkati in povedati, da je tem podlecem vera samo v zaščito svojih nepoštenih in neznačajnih sebičnih namer. Do teh podlecev pa se nisem obračal do sedaj in jih tudi ne maram zvabiti s svojimi naslednjimi besedami za sabo iz barja njihove propalosti. — Mislim, da me sedaj poznate, da veste, koga menim, ako rečem „mi“. Tisti, s katerimi se

družim v eno maso, morajo imeti načela, kakor sem jih gori navedel, morajo biti pripravljene, vse sebične želje podrežati blagru vsega stanu. — Toda čas bi bil, da se zopet vrnem k stvari. Začenjam tam, kjer sem ostal v svojem poslednjem članku in menim podati najprej rezumé vsega, kar smem posneti iz vseh prejšnjih delov svojega spisa.

V prvem članku sem pokazal, koliko dela učiteljstvo za narod. Opozarjal sem na mučeniško trpljenje narodnega učitelja in rekel, da ga zavoljo narodnega dela vse zasleduje. Trdil sem, da je danes narodni učitelj največja obramba proti tujemu nasilstvu, trdil sem, da narod tam gine, kjer učiteljstvo ni narodno. Pokazal sem nato v drugem članku, da učiteljstvo od tega dela nima plačila, da je predano birokratizmu na milost in nemilost, da ga sme klerikalizem brez vse kazni zasledovati, da narod sam plačuje v svoji nevednosti in zmoti z zaničevanjem, da učitelj ne sme pričakovati od nikoder pomoči. V tretjem članku sem opozarjal učiteljstvo, da se mora in sme zanašati le na lastne sile. In te sile so sile mladega velikana, ki si ni svest svojih moči, in te sile se ne rabijo. Pomagati si moramo sami, izpremeniti moramo sile v — delo. Skušati moramo pridobiti svojemu stanu mandate, da podkrepimo stalno svoje lastno delovanje in uničimo vpliv onih, ki trde, da šolstvo ni za naš narod, poleg tega pa pripravljajo pot tujcu. Pokazal sem tudi, da ima učitelj sposobnost obraniti naše stanovske pravice in pravice našega ljudstva na merodajnem mestu. — In kaj še preostaja? Da se zedinimo glede na delo za prihodnje volitve.

Da, še nekaj let, in volili bomo zopet svoje državno in deželnozborske poslance. Kako bomo učitelji pri teh volitvah postopali? Rok križem držati ne moremo in ne smemo. Doslej smo jih tudi držali križem, ali pa smo se trudili za druge elemente, ki niso bili našemu šolstvu v največjo korist. Dosegli nismo s to taktiko ničesar. Ako ne nastopamo ob času volitev z opredeljenimi smotri, resno voljo in z vso svojo silo, tedaj smo si pač sami krivi, ako se pogreza naš narod vedno globlje in globlje v mračnjaštvo in sovraštvo do šole. Kratko: pri prihodnjih volitvah moramo nastopiti kot masa, ki si je svesta svojega smotra in svojih moči in na kateri je poznati, da se v nji podreja volja poedincev volji sposobnejših voditeljev.

Kaj so naši smotri, katere hočemo pri prihodnjih volitvah doseči? Truditi se moramo, da pridobimo v vseh

slovenskih deželah nekoliko mandatov učiteljem. To je naš smoter. tega se moramo oprijeti, ako si hočemo res sami pomagati.

V dosego označene svrhe bode neobhodno potrebno, da se učiteljstvo o tej zadevi v posebnih okrajnih skupščinah najprej zedini, da se postavijo v večjih skupščinah kandidati, za katere bi bil potem dolžan vsak učitelj delati. S temi kandidati stopimo potem pred naša politiška društva in se zedinimo tudi z drugimi narodnimi voditelji. Mogoče je tu dvojno: ali nam politiška društva kandidate sprejmejo in jih priznajo kot svoje, ali pa jih zavržejo. V poslednjem slučaju si bodo nasledke politiška društva sama pripisovala. Potem nas že ne veže več nič nanje in delovali bodemo na svojo roko, začeli bodemo razvijati svoje lastne moči in ob potrebi celo trhle korporacije razbili. — Pa upajmo, da do tega ne pride. Ako nastopimo ob prihodnjih volitvah v pravi moči, tedaj ni dvomiti, da bi politiška društva ne začela se pogajati z nami. In ko bi se tudi pogajanja razbila — — nas je po štiri, po pet v vsaki župniji. Samo dva pota torej imamo: ali se naše pravične zahteve uvažujejo, ali nastopamo zase **kot protivniki vsega, kar je proti nam. Siti smo do grla svojega podrejenega stališča.**

Za veliki boj je potrebno vseh sil. Nobeden izmed naših tovarišev ne sme torej manjkati tedaj, ko se bode naša usoda odločevala. Navdajati mora vse ena misel in ena nada: „Zmaga bode naša!“ Gotovo bode tudi v poslednjem hipu marsikateri pokojaželjni tovariš odrekel, nas bode zapustil. Celo mogočni nasprotni stranki bodo nekateri pomagali. S temi dejstvi moramo pa že naprej računati, da se ne zanašamo na trdne temelje tamkaj, kjer jih ni. Najprej moramo te temelje trdno zasaditi, jih čvrsto podpreti in potem lahko gradimo dalje. Skrbeti moramo za to, da prepričamo manj bojaželjne tovariše o pravičnosti naših zahtev, da, o naši dolžnosti, te zahteve staviti. Ako pomnožimo na tak način svoje bojne vrste, tedaj bode končni račun bolj siguren in brez krive bilance.

In ko bi tudi vsi učitelji svojo dolžnost na dan volitve storili, kaj pomeni naše število v razmerju z številom naših nasprotnikov? — Nas je primeroma še vedno malo. To nam pa ne sme odvzeti poguma; pomisliti je, da voditeljev, pravih klerikalcev niti polovica toliko ni kot nas, da vse drugo le voditelji navdušijo in pripravirajo za svoje namene. Prevzemimo tudi mi to delo, ki ga sedaj naši blagoslovljeni prijatelji sami opravljajo. Poskusimo še mi z agitacijo. Razjasnimo našim kmetom, našim obrtnikom stanje razmer, pripravirajmo jih s tem, da jim pokažemo vrednost klerikalne politike v vsi njeni brezstidni goloti! Pokažimo jim smoter, do katerega jih vodijo naši maziljeni politiki! Morda bodo videli brezno, ki tam na koncu pota zeva in v katero mora narod naš pasti, ako ga ne zastavi neka nova, nasprotna sila sredi hoje v pogin. Potem pa bodemo videli, čegavo bode voditeljevo mesto. Povejmo kmetu, kaj se bode storilo zanj tedaj, ko ne bode več čisti dobiček tujih krvavih žuljev romal v brezkončno globoko klerikalno vrečo. — Res, da ni lahka stvar naših kmetov prepričati, da ni vedno pravica združena z lažisvetostjo, da ni vedno poštenost prijateljica naših ljudskih „dobrotnikov“. Pa poskusiti smemo, kaj moremo doseči. Glas se širi od enega mesta na vse strani, valčki prihajajo vedno večji, ako poženeš kamen v mirno vodo. Treba je začeti z delom tam, kjer vemo gotovo,

da ne dokazujemo gluhih ušesom. Od tukaj se bode potem širila vest, se bode širilo prepričanje. Doslej še nikdar nismo poskusili, kako se bi obneslo delo za lastno stvar; ali bi ne bilo na času, ali bi ne bilo žito dovolj zrelo za žetev?

Naše delo bi moralo biti oprezno, vršiti bi se moralo brez napak. Ker več oči več vidi, bi bilo umestno, da bi se posvetovali v raznih učiteljskih društvih pri zaprtih oknih in vratih, v posebnih zaupnih tajnih sejah o načinu in sredstvih, kako je postopati, oziroma katera se smejo uporabljati za povoljni izid akcije. Izdelati bi se morali natančni vojni načrti za vsako vas, za občine, za ves okraj. Ene napake se moramo zlasti ogibati! Menim namreč, da se moramo čuvati, z delom odlašati do poslednjega hipa. Najnesrečnejši postopki so bili vedno tisti, ki so dobili svoj impuls v poslednjem trenutku. Zgodovina nam podaja v to jasne dokaze. — Obroditi more le tisto delo, ki se je pričelo ob primernem času. Kdaj torej napoči čas, da začnemo? — Žal, konstatovati moram, da smo že mnogo časa izgubili, da se nam je približal že tisti usodapolni poslednji hipec. Za tako težko delo, kakor čaka na nas, je treba leta. Da, zamudili smo mnogo, a vendar — vsega še ne. Uspeh v prvem boju ne bode velik, bilo bi nespametno, si delati iluzije, a vendar je še dovolj časa za majhen uspeh. V prihodnjih bojih bode zmaga brezdvomno že popolnoma naša, takšna, kakršno si želimo. — — — Podati se moramo torej takoj na delo, izdelati moramo načrte takoj, agitacija se mora izvršiti takoj. Brez načrta nič! Ne se prenaglit! Naglica je tudi velika napaka. Oprezno, počasi, prepričevalno, temeljito, istinito, iskreno in — navdušeno! Tako moramo delati in dosegli bodemo maksimum, ki se da sploh v začetku doseči.

Važno bi tudi bilo, ko bi pridobili za naše zahteve in namere nekatere liste. Umevno je samo po sebi, da bi učiteljstvo takšne liste nagradilo s tem, da jim prikrbi odjemalcev. Nasprotno, klerikalne liste moramo pa v isti meri preganjati, zatirati, dokler jih ne zadušimo, dokler jim ne vzamemo veljave pri ljudstvu.

Našo inteligenco pridobimo zase s tem, da ji stavimo v odlok: Ako hočete, da smo z vami, bodite vi z nami, sicer pa gredo naša pota popolnoma v različno smer. — Da bodo obrtniki z nami, je samo ob sebi umevno. Delavci so že davno naši, ker ti tudi najbolj cenijo šolo in učitelje. Socijalni demokrati so učitelju najbolj prijazna stranka na svetu. Vsi bodo z nami. Z nami bodo tudi vse manjšine, zlasti pri ožjih volitvah, in sicer ravno zato, ker so nemške manjšine glavni nasprotniki klerikalizma. Tu ni nič narodnega izdajstva, tu gre za načela, tu gre za luč in temo, tu gre za šolstvo.

Vem, da vse to klerikalci lahko uporabijo. Naj si tolmačijo moje besede kakor si hočejo. Sicer pa o narodnosti učiteljev, učiteljske, ne katoliško-učiteljske stranke govori članek št. I. in bodo govorili v kratkem drugi članki.

Najmanje smemo zaupati našim politiškim društvom. Ta bodo igrala čudno ulogo. Na vsak način moramo biti pripravljene na prevaro od te strani. Z njimi se spuščati v dogovor ni treba poprej, preden nimamo vse pripravljeno, preden jih ne prisili naše število in naša moč na dogovarjanje. Ko sami pridejo, tedaj bodo tudi mehki in tedaj bomo pakte določevali mi in ne oni.

In končno še nekaj! Ko bi nam tudi radi nedostanja sposobnih moči vse izpodletelo, ko bi naše mlade sile ne dosegle zaželenega smotra, ko bi ostali naši nasprotniki zmagovalci na vseh črtah, dosegli smo vendar mnogo, prav mnogo. Pred vsem smo spoznali svoje sile, spoznali svoje pomote, ki se dajo prihodnjic popraviti. Ostalo nam bode mnogo pripadnikov, ki se bodo na nas še ožje oklenili. Pripravili smo si bojišče in smo si ga dobro ogledali. Ako vsak svoje dolžnosti izpolni, se pa tega ni bati, da bi propali. In še ena zavest nam ostaja: v drugih deželah bodo učitelji srečnejši. Pokazali smo svojim stanovskim bratom, da je slovenski učitelj politiško zrel. Ne bode se jim sramovati svojih maloštevilnih soboriteljev človečanstva. Spoznali nas bodo tudi nasprotniki. Spoznali bodo z grozo, da vstajamo, da naše „bockpecexie“ ni več prazen fantom, ampak da se bliža resničnosti, dejstvu.

In tako sem svoja uvaževanja končal. Niso brez pomankljivosti, pa so tudi prva, so originalna. Kdor bode za mano posegel na to temo, bode popolnil to, kar sem jaz pustil popolnitvi. Navdaja me pa že danes srečna zavest, da se učiteljstvo ujema z mojimi idejami, če ne povsod, vsaj tuintam. Pisal nisem zastonj, obrnil sem se do dovezetne zadruga in izpoznal sem, da slovensko učiteljstvo ni zaostalo za učiteljstvom drugih narodov. Le ena misel mi ne da miru: Kakšen bode končni uspeh našega truda? Dragi tovariši, mile tovarišice, skrbite za srečni konec! Ne zdvajajte, ne opešajte, delajte, upajte, napredujte! Obračam se še enkrat do vas, ki ste z mano istega mišljenja: zedinimo se v skupnem delu! Vsi ene misli, v vsa srca iste cilje! Kdor bi dvomil, po kateri poti naj hodi, naj premisli sledeče: ali je naš stan za ljudstvo blagoslov, ali je šolstvo za naš narod pogubno. Če je poslednje resnično, o, potem zdvajajte nad svojim življenjem, preklinjajte svojo usodo in pretrgajte vse vezi, ki vas vežejo na stan, kateri narod usmrča!! Ako ste pa z mano vred prepričani, da je narodno šolstvo edina sreča za naše zatirano ljudstvo, potem pa ste dolžni delati za napredek našega šolstva, za razvoj našega stanu, potem ne smete lenariti tamkaj, kjer se zlato klasje pripogiblje prezrelo k tloom!!! Delajmo, začetek je težak, na goro se spne naš voz težavno, v dol bo šel sam. — In vi, grobokopi, kaj pa vi? Klerikalen list na Štajerskem je pred nekaj leti imenoval Slovence na Kranjskem narod morilcev. Ravno tisti klerikalci pa zadržujejo ljudstvo v razvoju iz sebičnih namenov. Kakšni stranki torej služite? Ali se ne sramujete? O, vi farizeji, ki padate po svojih tovariših vsled sebičnih namenov, ako nas ne marate podpirati, nas pa vsaj ne zadržujte v delu. Verujte, da nas je vzpodbudila na delo zavest, da je mnogo slajše, darovati pravični stvari svoje vse, kakor se solnčiti v tujih službah v svetlobi, ki izhaja iz nepoštenega vira. Opustite svoje nehvaležno stališče. Saj vam vere v naših vrstah neče nihče vzeti. Pridružite se pred velikim našim delom nam, ki hitimo nasproti eni sami veliki luči, ki bode svetila bogato, če nam ne, našim potomcem. Ne sebično služiti lastnemu „jaz“, na delo za splošno srečo vsega naroda, na delo, ker žetev je velika, delavcev pa še vedno premalo. Dninarjev je dosti, pravih, plemenitih delavcev, ki bi poznali blagoslov dela, takšnih pa je — premalo. Vedite, da bomo želi na vsak način, tudi brez vas, samo večno žal onega žita, katero bode padlo onim v roke, ki

niso nikdar sejali, nikdar delali, vselej le izkoriščali naš trud!

Značilna izvolitev.

Meseca mal. travna t. l. se je vršila volitev deželnega poslanca v okraju Trutnovu na Češkem. Stala sta si nasproti dva kandidata, učitelj Josef Kasper iz Jungbucha, katerega so Schönererijanci proglasili svojim kandidatom, in nemške-napredne stranke kandidat Emil Fiedler, jako ugleden in vsestransko spoštovan posestnik. Izvoljen je bil z lepo večino glasov učitelj Josef Kasper. Seveda je zavladovalo v Schönererijanskem taboru veliko veselje zaradi tako sijajne zmage, a še večja žalost pa je napolnila vrste narodne-napredne stranke, ker je podlegel njen kandidat, kateri je bil pri volitvi l. 1887 izvoljen enoglasno poslancem ter je v vsem okraju jako priljubljen in zaslužen mož, posebno ker je mnogo, mnogo koristnega storil za povzdigo kmetijstva. Schönererijansko veselje se je pa le prehitro razkadilo, zakaj novoizvoljeni poslanec učitelj J. Kasper ni pristopil k tej stranki. In sedaj so se šele oči odprle obema strankama, zakaj je zmagal učitelj. Novo izvoljeni poslanec ni nastopil kot kandidat iz sovraštva proti nemški-napredni stranki in ne na podlagi Schönererijanskega programa, temveč kot samostojni učiteljski kandidat in kot tak tudi prodr. Kot dokaz naj služijo sledeči momenti. Odbor okraj. učiteljskega društva v Trutnovu je izdal dne 20. sušca t. l. na vse učitelje tega okraja okrožnico, v kateri se posebno poudarja, da je učiteljski kandidat za izpraznjeno poslansko mesto Josef Kasper in da je dolžnost vsakega učitelja z vsemi zakonito dovoljenimi sredstvi delovati za tega kandidata. Okrožnica je imela jako povoljen uspeh, in učiteljstvo se je zavzelo z vso vnemo za svojega kandidata, in učiteljski ugled in nastop je zmagal. Že pri volitvi volilnih mož je prodrlo 10 učiteljev za volilne može in tudi ostali volilni možje so po večini sledili svojim voditeljem-učiteljem.

Zakaj navajamo to izvolitev? Razlogov ni treba posebno iskati. Učitelj stopa na dan kot samostojna, prava narodna stranka, učiteljstvo zadobiva v narodu ugled in sicer oni trdni ugled, katerega zasluži zavoljo svojega nesebičnega narodnega delovanja. Pač je še nekaj krajev, a tudi tu že „zora puca“, kjer je še učitelj nekako v ozadju zaradi nečuvvenega podpihovanja božjih (?) namestnikov, ki s prav zglednim ravnanjem skrbe za svoje polne mošnjčke ter zidajo s krvavo pridobljenimi žulji svojih ovčic rimskim katedralom slične cerkve. Seveda se to godi v krajih, kjer imajo pretežno večino še analfabeti, a tudi tu se že žari. Tudi slovenski narod je pričel ceniti svojega učitelja, in njega ugled dandanes že daleč nadkriljuje pred nekaj leti toliko hvalisani ugled klerikalnega egoizma, to je pokazala ona usodepolna bitka kranjskega Sedana, kjer je učiteljstvo nastopilo kompaktno na čelu izobraženih, trdnih in samostojnih kmetovalcev. Navajamo to izvolitev tudi radi tega, ker tudi nam najbližja prihodnost prinese volitve v deželni, mogoče tudi v državni zbor. In tedaj bomo i mi slovenski učitelji vzeli „moke gobe“ ter izbrisali iz table deželnih poslancev vse one, ki se ogrevajo za enorazrednice, ki stavijo „pretirane zahteve“ do svojih volilcev, da bi jih opetovano volili, ki so hoteli slepo sprejeti po vladi predlagani načrt dežel. kulturnega sveta, ki „farbajo“ svet s tem, da so

v tem ali onem taboru, a izven tabora pa delajo ravno nasprotno. Pretipali bodemo živčevje tudi onim poslancem, ki so ravno z učiteljsko pomočjo prišli do lepih dijet, a v zahvalo za to pogoltnili dano besedo, da bodo znali, da se mora poslanec tako ravnati, kakor zahtevajo oni, ki mu pripravijo ležišče, a ne tako, kakor veleva njegova osebnost. In prepričani naj bodo, da bodo izginili vsi taki poslanci, katere bode združeno učiteljstvo vzelo na piko, s političnega površja.

D o p i s i.

Kranjsko.

Iz Ljubljane. († Henrik Petras.) Dne 11. vel. travna t. l. je umrl v Ljubljani pri svojih starših učitelj Henrik Petras, ko mu je bilo komaj 23 let.

Rojen je bil namreč dne 12. malega travna 1877. v Ljubljani, kjer je dovršil ljudsko šolo in I. in II. gimnazijski razred. III. in IV. gimnazijski razred je dovršil v Šent Pavlu na Koroškem. Meseca mal. srpana 1896. je napravil zrelostni izpit na ljubljanskem učiteljišču ter je potem prevzel službo suplenta na I. mestni petrazredni ljudski šoli v Ljubljani. Bil je že takrat slabotnega zdravja. Njegovo bolezen je pospeševala velika gorečnost in idealna navdušenost, s katero je opravljal težko svojo službo. Mestni šolski svet ljubljanski mu je dal večmesečni dopust, da si je okrepil pri svojem stricu župniku v Vrhpolju pri Vipavi zrahljano zdravje. Okrepčan se je vrnil zopet na svoje mesto v Ljubljano ter je prebil l. 1898. izpit učne usposobljenosti pred ljubljansko izpraševalno komisijo. Meseca vinotoka 1899. je bil imenovan definitivnim učiteljem-voditeljem na enorazrednici v Ljubnem. Napadla ga je neozdravljiva bolezen — jetika. Meseca prosinca 1900 je zbolel tako opasno, da je moral opustiti učiteljevanje. Preselil se je k svojim staršem, kjer je izdihnil plemenito svojo dušo . . .

Pokojni Henrik Petras je bil učitelj v polnem pomenu te besede: za svoj stan navdušen, v izvrševanju svojih stanovskih dolžnosti do skrajnosti natančen, z učenci ljubeznivostrog, za našo učiteljsko stvar ves zavzet. V njegovem slabotnem telesu je dozorevala moška volja. Železna vztrajnost je jačila slabe sile njegovega gasnečega življenja. Bil je Henrik Petras učitelj, ki je bil pozvan, da širi med ljudstvom naš ugled, da pridobiva našemu stanu med preprostim narodom ono veljavo, ki jo zasluži. Zatorej mi je tolikanj bolj žal, da ga je nagla smrt tako zgodaj vzela nam, ki smo mu bili odkritosrčni prijatelji.

Mati mu je svetovala na smrtni postelji, da bo moral pustiti zavoljo slabotnega zdravja svoj sedanji stan. Ali Henrik je dejal, da tega ne bo nikdar storil.

Čutil je, da je pozvan za učitelja.

Z mirnim vedenjem si je vzgajal nehotoma prijatelje in spoštovalce. S poukom v petju, kateremu je posvetil po več ur na dan, je blažil Ljubničane. Zagotovil si je v dobi kratkega svojega učiteljevanja trajen spomin pri vseh onih, med katerimi in za katere je deloval.

„Kdaj bomo zopet zapeli?“ je vprašal prijatelja, ki ga je obiskal med boleznijo.

No, on ni več zapel, zapeli so mu drugi nagrobnico.

Bilo je nekaj trenutkov pred smrtjo. Zdravnik je odšel, a Henrik je bil uzlovoljen: „Kaj vendar hočete od

mene, saj mi ni nič!“ A kmalu je poklical mater: „Mama, naj Vas še enkrat objamem!“ In objel je mater in umrl . . .

Lep je bil njegov pogrebni izprevod. Gg. nadzornika Levca in Žumer in mnogo ljubljanskih učiteljev in učiteljic ga je spremilo k sv. Krištofu. Učiteljiščeniki so mu zapeli pred hišo in ob odprtem grobu poslednje slovo.

Dali so mu vence in častno zadnje spremstvo. Te vrstice pa naj ohranijo dobremu tovarišu, ljubeznivemu družabniku, ljubečemu sinu in vrlemu učitelju neminljiv spomin.
E. Gangl.

Iz Vipave. († Fran Mercina.) V nedeljo dne 20. vel. travna ob 4. uri popoldne smo izročili materi zemlji — zemeljske ostanke vzor-moža, učitelja in posestnika g. Frana Mercine na Gočah.

Pred malo dnevi je bil še med nami vesel, prijazen in ljubezniv, kakor vselej — a sedaj počiva v hladnem grobu in sniva svoj večni sen. V najlepših letih moške dobe še, nepričakovano hitro mu je zatisnil smrtni angel dne 18. vel. travna ob 1/21 uri popoldne za večno oči. Kar je bilo v človeški moči, da bi se nenadomestljivega Frana rešilo, se je zgodilo; toda bolezen, katera ga je obiskala, je bila nenavadna in neizprosna — on je moral umreti.

Pokojni Fran se je rodil na Gočah dne 6. velikega srpana 1845. leta, kjer mu je njegov oče učiteljeval, orglaril in mežnaril. Šolal se je v Gorici, kjer je kot 18letni mladenič dne 13. kimavca 1862. l. dobil prav dobro izpričevalo na učiteljski pripravnici c. kr. normalne glavne šole, da sme učiteljevati pri kaki prvnski šoli.

Dne 3. listopada 1862. nastopi službo „brezplačnega provizoričnega podučitelja“ na tedanji glavni šoli v Vipavi, katero službo je opravljal eno leto. Tedanji vipavski dekan in okrožni šol. ogleda Jurij Grabrijan, mož blagega spomina, mu je dajal čez čas, ko ga je izpoznal, da je v šoli prav dobro uporabljiv, brezplačno košilo; za zajutrak je vstal, za večerjo je šel spat.*)

Dne 19. listopada 1863. dobi nepričakovano potom imenovanega šol. ogleda dekret od knezoškofijskega konsistorija, da je imenovan učiteljem, organistom in cerkovníkom v Podragi z letno plačo 200 gld. — Prav rad je pokojni Fran pripovedoval, kako se mu je ta dekret vročil. Pravil je tako-le:

Bili smo v župnišču pri obedu; po obedu reče g. dekan kuharici: Prinesi, prinesi malo „šajdesna pokusit od ofceti“, na kateri si bila! Kuharica postavi pred vsakega navzočih krožnik s pecivom, pred mene postavi pa tudi drugi krožnik, poln lepih cvetic. Oblije me rdečica, ne vedoč kaj to pomenja! Dekan Grabrijan videč, da je brezplačni provizorični podučitelj v vidni zadregi, reče: Šmentajte! Kaj pa je to? Poglejte, pogledajte, kaj je pod cveticami! Nato izvleče izpod istih imenovani dekret, katerega so bili Fran in vsi navzoči zelo veseli.

Dne 15. listopada 1869. je bil premeščen na lastno prošnjo provizorično v svoj rojstveni kraj na Goče, katera služba se mu je pa z dekretom z dne 17. listopada 1871. podelila za defenitivno.

Skoraj 31 let je služboval samo v svojem rojstvenem kraju. Ves čas svojega službovanja je bil čvrst delavec na svojem, od Boga odločenem mu mestu; zvest je bil

*) Tako se je godilo učiteljstvu za časa konkordata. *Uredn.*

v izpolnjevanju svojih dolžnosti; prijatelj omike in napredka; prijatelj mladine, katero je po očetovsko ljubil; pri vsem tem pa je bil neupogljiv, kremenit značaj. Pokojnik se je v prostih urah mnogo bavil s petjem, zato pa slové tudi goški pevci daleč po dolini. Sam c. kr. okraj. šol. nadzornik je pokojnika pri uradnih okrajnih konferencah ponavlja v tem oziru drugim tovarišem stavil v zgled.

Blagega pokojnika je vsled teh zaslug vse spoštovalo in častilo. Stanovski tovariši so mu izkazovali vsestransko zaupanje ter ga volili svojim zastopnikom v c. kr. okrajni šol. svet.

Koliko simpatij je užival pa pokojni Fran po občini, po dolini in drugod, je glasen svedok njegov impozantni pogreb. Kdor je le mogel, mu je pohitel izkazat zadnjo čast.

Prišel je č. g. dekan vipavski vodit kondukt ob asistenci štirih sosednih duhovnikov in enega patra kapucina; prišel je deželni poslanec g. Ivan Božič; prišlo je šest gg. učiteljic in dvajset gg. učiteljev, na čelu jim g. nadzornik Thuma; prišli so c. kr. uradniki in čitalnični pevci vipavski z zastavo in prišlo je mnogo, mnogo drugega odličnega in preprostega ljudstva.

Žalnice so peli pred hišo žalosti, v cerkvi in na grobu učitelji pevci združeni z vipavskim pevskim zborom. Domača občina in učiteljstvo vipavske doline sta mu položila krasna venca na krsto.

Kakor nobenemu učitelju, tako tudi blagemu pokojniku ni bila usoda mila. Marsikatera nevihta se je zbrala nad njim, a vsako je stanovitno in možato pregnal. Nevihte njegovega življenja so pojenjale, zakaj legel je na pare trpin.

Dragi Fran! Prezgodaj si nas zapustil, prezgodaj si zapustil togujočo soprogo, prezgodaj svoje tri ljubeče te sinove, osobito mlajša — nepreskrbljena. To je naša bol, to je naše gorje!

Toda, četudi pokriva črna zemlja tvoje nemo obličje, četudi tvoje telo strohni, če se tudi tvoj grob udere in razpade, a spomin nate nam ostane vekomaj. Tvoje zvesto srce, tvoja ljubezniva odkritosrčnost, tvoj kremenit značaj nam ostane neminljiva in dragocena zapuščina tvoje blage duše.

Počivaj v miru v naročju rodne slovenske zemlje, dokler se zopet veselo ne snidemo gori nad zvezdami, kjer ni toge in žalosti!

—a.

Dunaj.

Renegatstvo. Znano je tudi čitateljem „Uč. Tov.“, da tudi na Dunaju nekaj učiteljev kar slepo tava za tukaj vladajočo takozvano stranko krščanskih socialstov. Ta stranka, ki kaže dovolj jasno v govorjenju in dejanju, da ji je šola deveta briga, ki kar naravnost smeši in psuje učiteljstvo po raznih zborih, ta stranka ima — čudo čudovito! — 365 privržencev med učitelji.*) Na jako nizki stopinji mora pač biti človek, ki se ne sramuje poljubovati škorenj, ki ga brecajo.**) Toda kaki so ti privrženci krščansko-socialne stranke. Ljudje so brez ponosa, brez časti, pravi pristni figa-možje.

Pred nekaj dnevi so ti učiteljski mameluki izdali volilni oklic, v kojem naštevajo zasluge krščanskih so-

cialistov za šolstvo in učiteljstvo, ter na vse kriplje hvalijo to stranko, češ, da je ni bilo še take, kateri bi bila šola tako pri srcu kakor nji. Končava se pa ta oklic z nastopnimi besedami:

„Zum Schlusse erlauben sich die unterzeichneten Lehrer, die in deutscher Treue zur christlichen Bevölkerung Wiens halten und sich mit ihr eins fühlen, an die hochgeehrten Herren Wähler des zweiten Wahlkörpers die Bitte zu richten, die Candidaten der geeinigten deutschchristlichen Parteien aufs kräftigste zu unterstützen . . .“ i. t. d.

Sedaj pa opozarjam čestite bralce na frazo „in deutscher Treue“. Za nemške učitelje pač ni nič hudega, če imajo „deutsche Treue“. Toda pod oklicem — poslušajmo — je podpisana tudi kar cela tolpa slovenskih učiteljev; učiteljev, rojenih na slovenskih tleh; učiteljev, koje so dožile slovenske matere; učiteljev, ki so čuli prve glasove od slovenskih mater; učiteljev, ki se, kakor kaže to dejstvo, sramujejo svojega slovenskega pokolenja, ki se „in deutscher Treue“ mečejo pod noge krščansko-socialni stranki, ki ima pa zanje in za učitelje sploh le brce. V kratkem bomo pač čitali, da je postal ta ali oni nadučitelj ali ravnatelj. Prejeli bodo svoje plačilo za ta nečuvni čin. Zakaj pa tudi ne? Saj so ljudje. A celo psu se plača dostikrat njegova zvestoba.

Slovinci, ki so podpisali „in deutscher Treue“ ta oklic, so nastopni: Jože Habè iz Črnega Vrha nad Idrijo doma, Nace Hönigman iz Vitanja na Spodnjem Štajerskem, Tone Lipovec s Koroške Bele, Janez Petkovšek z Bevk, Janez Tomažević z Bitanja in Jurij Vranič iz Preserja.

To so tedaj imena teh poštenjakov. — Mnogi izmed teh so bili še nedavno nasprotniki krščansko-socialne stranke, ki so se tedaj kar v kratkem prelevili „in deutscher Treue“ v pristne Tevtonce. — Jurij Vranič je bil svoj čas celo slovenski pisatelj; spisal je nekaj povesti, in kakor ga bodo poznali njegovi tovariši, vedno odločen Slovenec. Zdaj pa gre ta poštenjak „in deutscher Treue“ med nasprotnike Slovanov. Če dobi nagrado v obliki nadučiteljske službe, se mu ne bode smelo očitati, da se ni potrudil zanjo: saj je zatajil svojo mater, svoj rod in svoje mišljenje. In to ni malo!

In Hönigman! Tudi ta je strašil parkrat s svojimi spisi po slovenskih listih; sedaj tudi menda ne bode več. Pa saj ga ni škoda. Čujemo pa, da se misli potegovati za ravnateljsko službo na bodoči gluhonemnici v Ljubljani. Upati je, da mu Ljubljančani za njegovo „deutsche Treue“ dado primeren odgovor.

Prepričani smo, da teh možakarjev ne bode sram, saj človek, ki zataji svoj rod, je izgubil tako že vso sramoto. Ali sram mora biti drugih, ki imajo tako sodrgo med domačini. Slovenski tovariši, ogibajte se teh poštenjakov, pokažite, da se jih sramujete, ako zanese koga izmed njih kdaj veter na slovenska tla!

Društveni vestnik.

Štajersko.

Resolucija celjskega učit. društva. 1. Silna poletna vročina je duhu in telesu škodljiva. 2. V njej je uspešni pouk z ozirom na nezadostni izpočitek otroka v kratkih nočeh, z ozirom na čezmerno izkoriščanje njegovih mladih

*) Vseh učiteljev na Dunaju je 1799.

Uredn.

**) Tudi na Kranjskem imamo kakih deset takih slepcev. Uredn.

in rahlih telesnih moči pri gospodarskih opravkih in z ozirom na več ali manj daljše oddaljenosti otroka od šole popolnoma nemogoč. Utrujen otrok je za v postelj in ne za šolsko klop.

Glede na neenakost v razdelitvi šolskih počitnic: a) Zunanji nered v razdelitvi velikih šolskih počitnic moti redno poučevanje. b) Vsled istega pridejo učenci, oziroma učitelji, preselivši se na druge ljudske, meščanske ali srednje šole dostikrat ob vse počitnice, navadno pa ob več tednov v njih. Narobe pa se iste nehoti za ravno toliko časa podaljšajo, eno kakor drugo ni pravilno! c) Obstoječi nered v razdelitvi šolskih počitnic povzročuje neredni in malomarni šolski obisk.

Iz pedagoških in zdravstvenih razlogov, kakor tudi uvažuje najnujnejše domače opravke, se izreka danes zbrano učiteljstvo celjskega in laškega okraja za enakomerno razdelitev šolskih počitnic in sicer tako, da se začnejo iste najkasneje s 1. avgustom.

Glede podaljšanja velikih počitnic na 2 meseca v istem smislu kakor jih uživajo ljudske, meščanske in vadniške šole po mestih, naj bi se pred vsem izjavili krajni šolski sveti, oziroma občinski zastopi. Danes zbrano učiteljstvo celjskega in laškega okraja naglašja le iz prepričanja in radovoljno v svojem poklicu probujati ljudstvo in širjati izomiko v njem.

Proslava Slomškove stoletnice na Ponikvi. Vsem slovensko-štajerskim učiteljskim društvom se je poslal naslednji poziv:

Slavno društvo! Kakor ste že iz oklica v „Domovini“ in „Slov. Narodu“ izvedeli, namerava se letos, dne 5. mal. srpana prirediti na Ponikvi velika, vseslovenska Slomškova slavnost v spomin stoletnice njegovega rojstva.

V pripravljalni odbor, ki se je v to svrhu sestavil iz zastopnikov raznih stanov, povabili so tudi mene kot zastopnika učiteljstva, kar sem tudi prevzel.

Slavnost se ima vršiti v velikem slogu, da bodo vsi slojevi naroda našega mogli dostojno proslaviti svojega buditelja. Kjer pa časti svoje zaslužne može ves narod, ne smemo in ne moromo zaostati tudi mi učitelji, kot njega verni sinovi, posebno pri tej priliki ne, ko se slavi prvi slovenski pedagog, čegar delovanje je bilo in je še v tesni zvezi z našo šolo.

Mislím torej, da je naša častna dolžnost vdeležiti se te slavnosti kolikor mogoče mnogobrojno, da jo po množnosti povzdignemo in popolnimo.

Zanašam se, da se bo cenjeno društvo, upoštevajoč velike vsestranske zasluge slavljencea, pridružilo mojim nazorom, ter pri prvem svojem zborovanju z veseljem sklenilo udeležiti se te slavnosti korporativno ali vsaj po mnogoštevilni deputaciji.

Saj velja še danes reko: „Narod, ki svojih zaslužnih mož ne ceni, ni vreden, da se mu rodi.“

Umestno bi tudi bilo, da nastopimo pri nekaterih točkah vzporeda učitelji samostalno v pevskih zborih in se je na to v pripravljalnem odboru že tudi mislilo.

Končni program slavnosti se bo sestavil še tekom t. m. v odborovi seji in zato prosim, naj mi slavno društvo blagovolji prijaviti do 15. rožnika svoj sklep glede vdeležbe, kakor tudi imena pevcev, ki bi hoteli sodelovati.

Pevci, ki bi se ne prijavili potom društva, oglasijo se tudi lahko posamez in sicer, dokler ni določen pevovodja, pri meni.

Ako bi slavno društvo tekom omenjenega roka slučajno ne zborovalo, pa uljudno prosim, naj mi slavno vodstvo blagovolji naznaniti s v o j e nazore glede vdeležbe.

Naj bi pri slavnosti ne manjkalo nobeno naših društev.*)

Z bratskim pozdravom *Vekoslav Strmšek.*

Medvedovo selo (Pristova) 1. rožnika 1900.

Ormož. Učiteljsko društvo ormoškega okraja je imelo majniški izlet 3. p. m. k Sv. Miklavžu. Vkljub zelo neugodnemu deževnemu vremenu se je zbralo

vendar precejšnje število udov, kateri se tudi dežja niso ustrašili, ter pobiteli k prijaznim miklavškim tovarišem in tovarišicam, kateri so izletnike s posebno prijaznostjo vzprejeli. Raz ondotno narodno šolo je pozdravljala slovenska trobojnica goste.

Pri zborovanju je bilo navzočih 14 udov, katere je predsednik gospod nadučitelj Anton Porekar s presrčnimi besedami pozdravil, omenjajoč, da nas niti slabo vreme ne zadržuje, ako se gre za stanovske interese. Med drugimi dopisi bil je isti od „Zaveze“, v katerem se „Zaveza“ sklicuje na sklep velike skupščine v Gorici, naj bi načelniki učiteljskih društev zbirali tvarino v dokaz, da bi bilo potrebno odvzeti krajnim šolskim svetom pravico terne sestavljanja, ter za potrebo popolne odstranitve krajnih šolskih ogledov. (Pri nas na Štajerskem krajni šolski sveti že tako nimajo več pravice sestavljanja terne.) Gospod Fr. Serajnik nato navaja njemu znan slučaj, ko se je načelnik krajnega šolskega sveta, vrnivši se s kompetenčnimi prošnjami s pošte, zglasil v neki trgovini in tukaj prošnje s prilogami razkazoval trgovskemu pomočnikom. Gospod predsednik prosi, da bi se enaki slučajji njemu naznanili. — Na znanje se vzame poročilo gospoda predsednika od „Zavezine“ seje, iz katerega smo med drugim tudi izvedeli, da bode letošnja skupščina „Zaveze“ 7. in 8. dne vel. srpana meseca v Mariboru. Nadalje se vzame na znanje poročilo učiteljskega shoda za Spodnji Štajer in zborovanja načelnikov učit. društev v Mariboru.

— Gospod nadučitelj Martin Šalamun je govoril o šolski kroniki Sv. Miklavža. Za poučljivo in zanimivo podavanje se predsednik podavatelju v imenu navzočih najtopleje zahvaljuje. — Meseca rožnika je razkritje Krenerjevega spomenika pri Sv. Tomažu.

Po zborovanju je bil skupni obed, pri katerem sta nas g. brata Serajnika razveseljevala z godbo. Začela se je prav živahna zabava, in zapela marsikatera lepa pesem, da smo se le težko ločili od vesele družbe.

Vam pa, dragi Miklavžičani, hvala za Vaš trud in Vašo gostoljubnost!

O zborovanju „Šmarsko-rogaškega učiteljskega društva“, vršečem se ob mnogobrojni vdeležbi dne 6. vel. travna v Šmarju, nam poročajo:

V običajnem nagovoru pozdravi g. predsednik na novo pristopivšega člana g. Brinarja in pa dva gosta iz domačega okraja — gospici Bradaško in Kočevarjevo.

Nadalje se prečita in odobri zapisnik zadnjega zborovanja. Pri le-tem zborovanju izvoljeni odsek, imajoč nalogo, staviti stvarne predloge o voitsberškem dopisu, povdarja danes, da je slovensko učiteljstvo vedno bilo razporu nasprotnik; da tudi ono ni zakrivilo needinstva, da pa tudi ne bode prej miru, preden se ne loči učiteljstvo po narodnostih. V tem smislu se je tudi odgovorilo, a zgoraj navedeni predlog o ločitvi se ni stavljal voitsberškemu društvu, češ, Nemci so z razporom pričeli, naj ga tudi sami skušajo poravnati.

Jako živahen razgovor se vname o „Zavezinem“ dopisu, tičočem se odstranitve krajnih šolskih nadzornikov, krajnih šolskih svetov, oziroma omejitve njih delokroga v tem smislu, da se jim odvzame pravica sestavljanja ternopredlogov. Društvo je proti odstranitvi krajnih šolskih nadzornikov, ker ima učiteljstvo dovolj sredstev na razpolago, da se znebi morebitnih sitnih nadzornikov ali da jim po potrebi zamaši usta, nasprotno bi pa njih odstranitev slabo vplivala na rast šolskih prijateljev med preprostim narodom. Tudi se ne strinja z odstranitvijo krajnih šolskih svetov, ker se s tem krši narodna avtonomija. Kar se pa tiče pravice sestavljanja ternopredlogov, je itak nimajo krajni šolski sveti na Štajerskem.

Sedaj je prišlo na vrsto zadnjič izostalo blagajničarjevo poročilo. V zadnjem društvenem letu imelo je društvo dohodkov 36 K 20 h, stroškov pa 13 K 80 h, torej je še ostanka 22 K 40 h. Ker je za letos že tudi nekaj udnine poravnane, odpošlje se takoj letnina „Zavezi“, naroči se „Učiteljski Tovariš“ in pa dva izvoda brzopisnega zapisnika dež. uč. konf. goren. avstrijske.

Temu je sledilo poročilo o spodnještajerskem in vseštajerskem shodu društvenih predsednikov v Mariboru.

*) Vsaj sosedna društva naj se vdeležijo slavnosti korporativno, oddaljena pa po deputaciji.

Na prvem se je sklepalo o „Zavezi slov. štaj. učiteljskih društev“, a sklenilo se pa ni nič, ker je še baje prezgodaj. (Ironični medklici!) Celjsko učit. društvo neče sestaviti pravil, ker je neki z delom preobloženo. Naše društvo na to sklene, da pozove bratsko celjsko društvo na delo ter mu obljubi svojo pomoč.

Kar se tiče drugega shoda, je eminentna izjava Killerjeva. Ta je namreč rekel, da ostanemo še lahko udje Lehrerbunda v kljub temu, da ne naročuje vsak društvenik njegovega glasila. (Medklici: Killer krši pravila!) Tedaj velja za nas „neumne“ še neka izjema! Če se bomo posluževali te izjeme ali ne, sklepamo dne 10. rožnika ob 10. uri dopoldan na Slatini. Do snidenja!

J.

Ptuj. Dne 17. vel. travna je imelo učiteljsko društvo Ptujске okolice obenem z društvoma Slovenjebistriškim in Mariborskim izlet v Zgornjo Polskavo, kateri se je bil dobro obnesel, dasiravno je bil dan v to svrhu vremensko slučajno neugodno nastavljen.

Izletniki, dospevši od raznih strani, so se divili lepi okolici, divili osobito med oficijelnim delom na jedratem mično in zanimivo razvrščenem in mojstrsko predelanem predavanju c. kr. nadzornika g. dr. Bezjaka o Franceta Prešerna sonetnem vencu. Podavanju je sledila dovršeno izvajajoča pesem: „Avstrija moja“. Več umetnih pesmi izvajalo se je med obedom, katerega se je vdeležilo razen 61 učiteljev, oziroma učiteljic še več gostov. Vsekako pa je bila posebnega priznanja vredna vdeležitev društvenc tovarisic z ozirom na lepo zastopano število, katerih pa nisem „pogruntal“, kako sodijo „Primčevo Julijo“. Toastiralo se je na razne osebe, oziroma društva; vprvo na presvitlega cesarja, potem na podavatelja g. nadzornika, gosta Nerata, Kosija itd. Gdč. Duller (Sv. Vid) je nabrala med obedom za podporno društvo slovenskim visokošolcem na Dunaju 17 K.

Izlet, kakor je bil letos, je javen dokaz naše solidarnosti, naše organizacije, na podlagi katerih se konceduje učiteljstvu upravičenost svoje interese zastopati kot vzgojni činitelji v prid blaginje človeštva, blaginje narodove. Ako napredujemo mi, hira naša šolska beda, sicer se pa nahajamo pred alternativo: „Pomagaj si sam!“ „Pomagajo ti drugi!“

Tajnik.

Učiteljsko društvo za kozjanski okraj je zborovalo ob veliki vdeležbi dne 6. vel. travna t. l. a) Predsednik g. Moric pozdravi navzoče, posebno novovstopivšega uda g. P. Kresnika in častita tovarišu g. Lovrenču k njegovemu ozdravljenju. b) Prečita se dopis vodstva „Zaveze“, tičoč se ternopredlogov krajnih šolskih svetov in odprave krajnih šolskih nadzornikov. Društvo se strinja z dopisom. c) Tovariš g. Germovšek podava o „Ovirah popolnemu učenemu uspehu in kako bi se te odpravile?“ Predsednik se mu zahvali za njegov trud in zanimivo podavanje. č) Potem poroča g. Moric o zborovanju predsednikov spod. štaj. učit. društev meseca mal. travna v Mariboru. d) Delegatom „Zaveze“ za letošnje skupno zborovanje v Mariboru so izvoljeni gg. Pustišek, Medved in Germovšek.

Prihodnje društveno zborovanje bo prvo nedeljo meseca vel. srpana.

H.

Književnost in umetnost.

Avstrijska zgodovina za ljudske šole. Pomožna knjiga za učiteljstvo in hkrati učna knjiga za šolsko mladino pri domači pridnosti. V spomin na sedemdesetletnico rojstva Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. priredil Jakob Dimnik, učitelj v Ljubljani. To je naslov knjigi, ki bo prihodnji mesec v zalogi g. Josipa Petriča, trgovca s šolskimi zvezki v Ljubljani, zagledala beli dan. Cena knjigi bo približno 2 K. Opozarjamo že danes na to prepotrebno knjigo p. i. slovensko učiteljstvo, da si jo naroči kot pomožno knjigo pri zgodovinskem pouku, sl. šolska vodstva, da jo naroče za šolarske knjižnice in sl. krajne šolske

svete, da obdarijo ž njo ob priliki praznovanja cesarjeve 70letnice pridnejše učence in učenke ter postavijo v ta namen dotično vsoto v proračun.

Voditelj po Ljubljani. Ravnokar je izšel v zalogi g. Ivana Bonača „voditelj po Ljubljani“ in eleganten v 4 barvah litografirani načrt Ljubljane. Cena 40 h. Načrt bo dobro služil tudi kot učilo šolski mladini pri domoznanskem pouku.

Narodne pesmi z napevi. Nabral in uredil Janko Žirovnik. Nova pomnožena izdaja. Lastnina in zaloga Otona Fischerja v Ljubljani. 1900. Cena 1:20 K. Elegantno v platno vezana knjižica, v kateri je zbranih 50 naših najlepših narodnih pesmi, se sama najbolj priporoča. Noben učitelj, noben pevec, noben prijatelj naše narodne pesmi bi ne smel biti brez te res krasne knjižice.

Zabavna knjižica za slovensko mladino. Ureja in izdaje Anton Kosi, učitelj v Središču. IX. zvezek. V založbi izdajateljevi. Vsebina je mična in res zabavna; zato tudi ta zvezek najtopleje priporočamo za šolarske knjižnice. Cena 30 h.

Slovanske himne so izšle skupno v malem zvezku, ki ga je izdala praška tiskarna Fr. Šimáčka za ceno 20 h. Poleg originalnega teksta je tudi češki prevod. Razen tega je dostavljeno povsod število ljudi vsakega posameznega slovanskega naroda. Himne so pa té-le: Bože, carja ohrani! (Ruska.) — Ščene v merla Ukrajina! (Maloruska.) — Bože coš Polske... (Polska.) — Z dymem požarów... (Polska.) — Jeszcze Polska nie zginęła... (Polska.) — Kde domov můj? (Češka.) — Hej Slováci! (Slovaška.) — Liepa naša domovino! (Hrovaška.) — Onam, onamo! za brda ona... (Srbska in črnogorska.) — Šumi Marica okrvavena... (Bolgarska.) — Naprej, zastave Slave... (Slovenska.) — Hišće Serbstwo njezhubjene... (Lužicko-srbska.) — Rjana Lužica... (Lužicko-srbska.) — Naše Serbstwo z procha stawa... (Lužicko-srbska.) Kdor vzame 10 iztisov, dobi 1 povrh. Naroča se: Tiskarna F. Šimáčka, Praha.

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani. Čisti dohodek veselice, ki so jo priredili šolski prijatelji v Kranju, 214 K; „egoisti“ 0:50 K; Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani na račun pokroviteljine 100 K.

Razstava risarskih izdelkov obrtno-nadaljevalne šole v Št. Vidu nad Ljubljano in v Kranju, je pokazala, kako močno so se povzdignile zadnji čas naše obrtne nadaljevalne šole. Raznovrstne risbe, ki smo jih videli v razstavi, so pa že tako krasno in umetniško izdelane, da se človek ne more prečuditi, kako je mogoče, da težka rokodelčeva roka kaj takega napravi. Vsekako je stalo to mnogo truda. In prav to je čast in zasluga tamošnjega učiteljstva in šolskega vodstva, ki razume s taktnim nastopom v šoli in zunaj šole napram rokodelčičem iste navezati nase ter jim vcepiti veselje do dela.

Treščilo je v šolo v Hrušici pod Ljubljano, ko je g. katehet pripravljajl otroke za sv. birmo. Hvala Bogu, da se ni pripetila nikaka nesreča.

Učiteljske izpremembe na Štajerskem. Definitivni nadučitelj Jan Hönigmann je nastavljen na ljudski šoli Sv. Duh pri Ločah, definitivni učitelj v Svetini g. Ivan Stukelj, je imenovan nadučiteljem na šoli v Frankolovem, definitivni nadučitelj Franc Lorber pride kot vodja na šolo v Topolščici, okraj Sostanj, na šolo v Libojah pride kot učitelj začasni učitelj Jan. Pilih, na deško šolo okolice Ptuj definitivni nadučitelj Jakob Kopic in Valentin Kajnik, na šolo pri Sv. Tomažu, okraj Ormož, suplent Peter Lapornik, na šolo pri Št. Petru pod Sv. gorami začasni učitelj Anton Hobujec, na šolo Št. Rupert okraja Št. Lenart začasni učitelj Jožef Čuček, na šolo v Zidanem

mostu začasna učiteljica Antonija Fux, na šolo v Vuhredu učiteljica Izabela Sark, na šolo v Podčetrtku začasna učiteljica Henrika Berlič, na šolo v Bizeljskem začasna učiteljica Klotilda Hiti, v St. Jur ob juž. žel. začasna učiteljica Amalija Šket, in v St. Andražu, okraj Šoštanj, začasna učiteljica Frančiška Tajnik.

Okrožnica. C. kr. okrajni šolski svet sklicuje o k r. učiteljsko konferencijo za učiteljstvo slovenskih in utrakvističnih šol kočevskega okraja na dan 4. vel. srpana 1900 ob pol 10. uri zjutraj v Ribnici.

Dnevni red:

1. Predsednik otvori konferencijo in imenuje namestnika.

2. Volitev dveh zapisnikarjev.

3. Poročilo c. kr. šol. nadzornika o inspekcijah šol.

4. Razgovor o ukazih in naredbah.

5. Praktičen nastop z učenci III. razreda v nemščini po Schreiner-Bezjakovi vadnici. Referent učitelj Frančišek Stefančič.

6. Kako odgojaj ponavljalna šola razumne gospodinjje? Referentinja učiteljica Marija Blahna in Marija Bernot.

7. Poročilo knjižničnega odbora.

8. Volitev knjižničnega in stalnega odbora.

9. Volitev dveh zastopnikov učiteljstva v c. kr. okr. šol. svet.

10. Nasveti, ki se imajo 8 dni prej naznaniti predsedniku konferencije.

Predsednik:

Thoman.

Dnevni red okrajni učiteljski konferenciji slovenskih ljudskih šol v Ljubljani, ki bo dne 23. rožnika 1900 l. ob 8. uri zjutraj v telovadnici I. mestne deške petrazrednice v Komenskega ulicah.

1. Predsednik otvori konferencijo.

2. Izvolita se dva zapisnikarja in dva overovatelja.

3. Fr. Levec: Naznanila in opazke o mestnih slovenskih ljudskih šolah.

4. Jožef Maier: Poročilo o dunajskem učenem tečaju za zdravljenje jecljajočih otrok po Berquandovi metodi in navodilo, kako je ravnati s takimi otroki.

5. Fr. Črnagoj: V koliko naj se mestni učitelj ozira pri šolskem pouku na gojenje cvetic in sadjarstvo?

6. Izbor učnih knjig za šolsko leto 1900/1901. Šolska vodstva, ki žele v prihodnjem šolskem letu kakšne izpremembe, naj pošljejo do 18. rožnika t. l. c. kr. mestnemu šolskemu svetu utemeljen nasvet, drugače pa negativno poročilo.

7. Jožef Maier: Poročilo o stanju in računu okrajne učiteljske knjižnice in nasveti o nakupu novih knjig.

Dotične nasvete je najkasneje do 18. t. m. pismeno naznaniti načelniku knjižničnega odbora g. Jožefu Maierju.

8. Izvolijo se trije udje knjižničnega odbora za šol. leto 1900/1901.

9. Izvoli se stalni odbor za šolsko leto 1900/1901.

10. Samostalni predlogi, ki jih je najkasneje do 18. t. m. pismeno zglasiti pri stalnem odboru.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani dne 1. rožnika 1900.

Župan-predsednik:

Iv. Hribar.

Boj proti alkoholu se jači v vseh naprednjaških državah. Najnovejša pridobitev antialkoholizmov je odlok petrograjskega zdravstvenega društva, v katerem se izrekuje namera, sestaviti posebno komisijo, ki bi naj dejstvovala na rusko ministrstvo prosvete, da se ustanovi na moskovski in petrograjski univerzi stolice profesorja, katerega predmet bi bil alkoholizem. Nadalje se

hoče doseči, da bi se pri medicinski fakulteti ustanovil posebni oddelek, kjer bi se izpitaval vpliv alkohola na človeški organizem.

Beseda Učit.

Jubilejska samopomoč.

Naslednji p. i. udje dolgujejo društvu, ako žele biti še nadalje udje, in sicer: Št. 62 = 6:30 K; št. 63 = 6:30 K; št. 121 = 4:30 K; št. 125 = 4 K; št. 153 = 4 K; št. 174 = 4 K; št. 155 = 2 K; št. 82 = 2 K; št. 83 = 2 K; št. 132 = 4 K; št. 94 = 4 K; št. 167 = 4 K; št. 60 = 4 K; št. 99 = 4 K; št. 104 = 2 K; št. 150 = 8:30 K; št. 7 = 2:30 K; št. 24 = 4 K; št. 165 = 30 h; št. 144 = 2 K; št. 145 = 2 K; št. 88 = 2 K; št. 90 = 4 K; št. 110 = 2 K; št. 116 = 4 K; št. 117 = 4 K; št. 168 = 2 K; št. 169 = 2 K; št. 114 = 2 K; št. 123 = 4 K; št. 166 = 4 K; št. 91 = 4 K; št. 78 = 2 K; št. 79 = 2 K; št. 58 = 2 K; št. 59 = 2 K; št. 87 = 4 K; št. 156 = 2 K; št. 111 = 2 K; št. 152 = 2 K.

V tekočem letu je moral, oziroma bi moral vsakdo vplačati 6:30 K in sicer: 2 K letnine meseca svečna in za dva slučaja smrti (gospa Krajnikova in g. Jerše) 4 K; poštne pa 30 h. Kdor do pičice ne zadosti pravilom, ne bodo imeli njegovi zapuščenci nič pravic do društva, t. j. sprejemni list postane v takem slučaju neveljaven.

Ljubljana, dne 10. rožnika 1900.

Jakob Dimnik,

t. č. predsednik in blagajnik.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 819

Kranjsko.

o. šol. sv. Na enorazrednici na Planini je učno mesto stalno popolniti. Prošnje je semkaj vlagati do dne 28. rožnika 1900.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 28. vel. travna 1900.

Št. 476

o. šol. sv. Na enorazrednici na Gočah je učno mesto popolniti. Prošnje je semkaj vlagati do 27. rožnika 1900.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 27. vel. travna 1900.

Št. 420

o. šol. šol. Na enorazredni ljudski šoli v Dolu se razpisuje učiteljsko mesto s sistemizovanimi prejemki in prostim stanovanjem v stalno nameščenje.

Prosilci naj vlagajo svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potom do 20. rožnika t. l. tu-sem.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 31. vel. travna 1900.

Št. 430

Istra.

o. šol. sv. V koperskem šolskem okraju je stalno ali provizorno popolniti:

1. Mesto učiteljice na dvorazredni ljudski šoli v Lazaretu s slovenskim in italijanskim jezikom.

2. Mesto učiteljice III. plačilne vrste na trirazredni ljudski šoli v Dolini s slovenskim učnim jezikom.

3. Mesti učitelja-voditelja III. plačilne vrste na ljudskih šolah pri Sv. Antonu in v Predloki.

S temi mesti je združena plača, ki je utemeljena po deželnem šolskem zakonu z dne 14. grudna 1888, br. 1., B. L. O. I. 1889.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo zakonitim potom pri podpisanim uradu v teku 4 tednov po tretjem razpisu v uradnem listu.

C. kr. okr. šolski svet v Kopru, dne 26. vel. travna 1900.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsti. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 6 K.